

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS DOM

Mål nr
5677-19

meddelad i Stockholm den 4 november 2020

KLAGANDE

Försäkringskassan
103 51 Stockholm

MOTPART

AA

Ombud: Andreas Widner
Humana Assistans AB
Box 184
701 43 Örebro

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Jönköpings dom den 30 augusti 2019 i mål nr 1133-18

SAKEN

Assistansersättning

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen upphäver kammarrättens och förvaltningsrättens avgöranden och fastställer Försäkringskassans beslut.

BAKGRUND

1. Personer som omfattas av lagen (1993:387) om stöd och service till vissa

Dok.Id 228492

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls torg 13

Telefon
08-561 676 00
E-post:
hogstaforvaltningsdomstolen@dom.se
www.hogstaforvaltningsdomstolen.se

Telefax

Expeditionstid
måndag–fredag
09:00–12:00
13:00–16:00

funktionshindrade har under vissa förutsättningar rätt till insatsen personlig assistans och rätt att få ersättning för kostnaderna för den personliga assistansen (assistansersättning). Den som är berättigad till assistansersättning ska redovisa köpet av assistans eller kostnader för personliga assistenter för att få ersättningen utbetald. Assistansersättning betalas i regel ut månadsvis med visst belopp för det antal beviljade assistanstimmar som assistans har lämnats.

2. Ersättningen kan betalas ut i förskott. Då grundas utbetalningen på ett beräknat antal assistanstimmar i genomsnitt per månad för en viss tidsperiod (en s.k. beviljandeperiod). Efter utgången av varje månad i perioden ska sedan en redovisning av det faktiska antalet utförda timmar lämnas till Försäkringskassan. Om det då finns en större avvikelse mellan det beräknade antalet assistanstimmar och antalet utförda timmar, ska en avräkning göras.
3. Efter varje beviljandeperiod ska en slutavräkning alltid göras. Slutavräkningen omfattar samtliga månader under perioden och kan t.ex. leda till att den enskilde blir återbetalningsskyldig om antalet förskotterade timmar överstiger antalet utförda timmar. Slutavräkningen ska göras senast två månader efter utgången av beviljandeperioden.
4. Assistansersättning avseende AAs köp av assistans betalades ut i förskott. För augusti 2016 redovisades 323 utförda assistanstimmar. Slutavräkning för beviljandeperioden mars–augusti 2016 gjordes den 4 oktober samma år.
5. Den 3 november 2016 inkom till Försäkringskassan en tilläggsräkning avseende augusti månad med 148 timmar. Försäkringskassan beslutade att inte betala ut ersättning för dessa ytterligare timmar eftersom slutavräkning hade gjorts.
6. AA överklagade beslutet till Förvaltningsrätten i Linköping som undanröjde det och återförvisade målet till Försäkringskassan för ny prövning av om han hade rätt till ytterligare assistansersättning för augusti 2016.

DOM

Mål nr
5677-19

7. Försäkringskassan överklagade domen till Kammarrätten i Jönköping som avslog överklagandet. Kammarrätten ansåg att det saknas stöd i lag för att neka ersättning på den grunden att redovisningen inkommit efter det att slutavräkning gjorts.

YRKANDEN M.M.

8. *Försäkringskassan* yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen ska upphäva kammarrättens och förvaltningsrättens avgöranden och fastställa Försäkringskassans beslut samt anför följande. För den som får utbetalning i förskott är det först vid slutavräkningen som det görs en slutlig prövning av vilken ersättning som ska utgå. Lagstiftaren verkar ha förutsatt att den försäkrade ska ha lämnat in alla sina ersättningsanspråk inför denna prövning. Bestämmelsen om slutavräkning är tvingande för Försäkringskassan och det finns inga möjligheter att skjuta upp den.
9. AA anser att överklagandet ska avslås och anför att Försäkringskassan saknar stöd i lag för att neka honom ersättning efter det att en fullständig redovisning har lämnats in.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Frågan i målet

10. Frågan i målet är om en redovisning avseende utförd assistans som lämnats in till Försäkringskassan först efter det att slutavräkning gjorts enligt 51 kap. 15 § socialförsäkringsbalken kan läggas till grund för utbetalning av assistansersättning.

Rättslig reglering m.m.

11. Enligt 51 kap. 15 § socialförsäkringsbalken får utbetalningen av assistansersättning för en viss månad grundas på ett beräknat antal assistanstimmar för den månaden. Avräkning för större avvikelser ska då göras senast andra månaden efter

den då den preliminära utbetalningen skett. Slutavräkning ska göras senast två månader efter utgången av varje tidsperiod för vilken assistansersättning beviljats.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

12. Systemet med förskottsutbetalningar är uppbyggt på ett sådant sätt att preliminära utbetalningar sker varje månad, att en avräkning för större avvikelser ska göras efter varje månad och att en slutavräkning alltid ska göras efter utgången av varje beviljandeperiod. Av regleringen i 51 kap. 15 § socialförsäkringsbalken framgår inte att någon ytterligare avräkning ska eller får ske efter det att slutavräkningen har gjorts.
13. Redan det förhållandet att lagtexten innehåller begreppet ”slutavräkning” talar för att någon ytterligare avräkning inte ska göras. I förarbetena anges att en ”slutlig avräkning” ska ske (prop. 1993/94:58 s. 5), vilket än tydligare markerar att denna avräkning är den slutliga och att någon ytterligare avräkning därför inte ska göras. Lagens utformning talar således med styrka för att en redovisning avseende utförd assistans som lämnats in till Försäkringskassan först efter det att slutavräkning gjorts inte kan läggas till grund för utbetalning av assistansersättning.
14. Det finns vidare andra bestämmelser i 51 kap. socialförsäkringsbalken som förutsätter att den assistansersättning som den enskilde har rätt att få utbetald ska vara slutligt beslutad i samband med slutavräkningen. Enligt 20 § ska den enskilde utan uppmaning återbetala ersättning som inte har använts för köp av personlig assistans eller för kostnader för personliga assistenter, och återbetalningen ska göras senast i samband med slutavräkningen enligt 15 §. Att den enskilde har en skyldighet att återbetala senast vid denna tidpunkt talar för att lagstiftaren har ansett att någon ytterligare avräkning därefter inte ska göras. I samma riktning talar det förhållandet att en kommun enligt 23 § andra stycket har rätt att ta del av den slutavräkning som ska göras enligt 15 §. Har kommunen betalat ersättning med ett för högt belopp ska beloppet återbetalas från Försäkringskassan.

15. Mot denna bakgrund finner Högsta förvaltningsdomstolen att 51 kap. 15 § socialförsäkringsbalken måste förstås så, att med slutavräkning avses den slutliga och definitiva avräkningen och att en redovisning avseende utförd assistans som lämnats in till Försäkringskassan först efter det att denna avräkning har gjorts därför inte kan läggas till grund för utbetalning av assistansersättning. Försäkringskassan har således haft rättsligt stöd för att neka AA ytterligare ersättning. Kammarrättens och förvaltningsrättens avgöranden ska därför upphävas och Försäkringskassans beslut fastställas.

I avgörandet har deltagit justitieråden Margit Knutsson, Erik Nymansson
Thomas Bull, Leif Gäverth och Marie Jönsson.

Föredragande har varit justitiesekreteraren Hanna Sardi Jarlbro.